

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

5 Vtrùm licitum sit sperare lucrum ex mutuo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

L. Eos qui. 26. C. de usuris. sed hoc iam satis refutatum est. unde

32. *Possunt permitti.* Respondeo, Usuras ob bonum Republicæ posse permitti; sicut & prostibula. qua parte tamen Ius civile videtur eas approbare tamquam licitas, & cogit ad solutionem, catenus est abrogatum per Ius Canonicum; dum Canones damnant illas tamquam illicitas, ut patet ex plurimis Canonibus: & insuper excommunicant Iudices cogentes ad earum solutionem; ut patet Clement. vnica, de usuris. Quod ad Iuriconsultos attinet, puto eos facile intellexisse, usuras formaliter esse illicitas; tamen concessisse quasdam moderatas, tum ob bonum publicum, tum quia sæpe aliqui iustitiam intercedunt. quamvis in eo sententia illorum non sit admittenda, quod generatim tales usuras tamquam licitas & iustas concedant.

33. *Vsura quam Iure civili concessa.* Vbi aduerte, Iure Cæsareo non quasuis usuras concedi; sed has tantum. Primò, Si illustres erant personæ, tantum poterant stipulari seu exigere tertiam centesimam; id est, pro centum aureis, singulis mensibus tertiam partem aurei. Secundò, Si erant negotiatores, vel præerant ergasteriis, tantum bessem centesimam, id est, duas tertias vnus aurei per mensem pro 100. Tertio, In traiectione contractu (i. e. cum pecunia dabatur mercatori trajicienti mare) vnam centesimam, id est, vnum pro centum in singulos menses. Quarto, Ceteri non poterant stipulari nisi dimidiam centesimam, id est, dimidium aureum pro centum, in singulos menses. hæc omnia habentur d. L. Eos qui. C. de usuris. & L. vltima, eodem titulo, tollit Iustinianus omnem atrocissimum: omnes usuras usurarum: quæ nascuntur ex eo quod usura nondum soluta annucentur fortè, & pariant similiter lucrum; quod lucrum rursus adijcitur & parit; & sic in infinitum.

34. *Vsura usurarum sublatæ.* Hinc patet, in maximis usuris non fuisse permissum exigere nisi 12. in centum, id que tantum in scenore nautico, vbi periculum fortis, erat mutuantis, ut patet ex omnibus legibus, 7. de scenore nautico. In secundis, octo pro centum: in tertiis, sex pro 100. in minimis, 4. pro centum: nunc passim permittuntur 33. in centum; magno miserorum hominum malo, cui magna ex parte occurri posset per Montem pietatis; ut infra Dub. 23. dicetur.

DUBITATIO V.

Utrum licitum sit sperare lucrum ex mutuo.

35. **O**missis variis sententiis, quæ non tam rectè quam verbis differunt.

Dico Primò, Nec principaliter nec minus principaliter licet sperare lucrum, quod detur tamquam ex obligatione iustitiæ propter mutuum. Ita Sotus lib. 6. q. 1. art. 1. & Ioan. Medina q. 1. C. de usuris restituendis, §. Tertio inquirendum. Probatur Primò, Quia velle accipere & retinere tale lucrum, est iniquum; est enim velle accipere alienum: nam dando tali modo non transfertur dominium, ut infra Dubitat. 18. dicitur: ergo tale lucrum non licet sperare; non enim licet sperare, quod non licet accipere. Secundò, Per mutuum tu nullum ius acquiris ad tale lucrum, nec ille obligationem iustitiæ contrahit ad illud dandum: ergo iniquum est illud desiderare tamquam ex obligatione iustitiæ per mutuum inducta. Hoc sensu verum est; non licet sperare lucrum ex mutuo;

nampe tamquam ex pacto mutui, obligatione iustitiæ debitum. Et hoc est, quod ait Urbanus III. cap. Consultuit. tit. de usuris, *Qui mutuat, alias non mutuo daturus, eo proposito, ut licet omni conuentione cessante, plus tamen sorte recipiat; pro huiusmodi lucri intentione, quam habet, iudicandus est male agere.* Loquitur enim de eo, qui sine externa conuentione intendit lucrum tamquam debitum ex iustitia, siue principaliter, siue minus principaliter. Neque hic est facienda distinctio inter lucrispem & lucri intentionem, quasi hæc non liceat, illa sit licita; ut facit Medina supra: quia spes & intentio non sunt actus distincti.

Dico Secundò, Non est iniquum etiam principaliter sperare lucrum ex mutuo, mediante amicitia vel gratitudine; ita ut non spectetur immediate ex ipso mutuo, tamquam pretium eius. Colligitur ex Soto supra, & tenet Petrus Nauarra l. 3. de restitut. cap. 2. num. 198. Probatur, quia accipere tale lucrum sic datum, non est iniquum; non enim accipitur inuito domino, cum illud ad hoc non obliges; sed ipse omnino liberè, ratione amicitia vel gratitudinis illud det: ergo intendere accipere, iniquum non est, siue principaliter, siue minus principaliter intendas per mutuacione tale lucrum adipisci; hoc enim nihil facit ad iniustitiam, quamvis fieri possit, ut sit signum auaritia, si principalis finis mutuacionis in tali lucro constituatur. Fieri tamen potest ut licitè lucrum principaliter intendas; ut si mutues alicui Principi, intendens principaliter per eius amicitiam aliquod officium vel priuilegium quæsiuosum ad bonum finem referendum, licitum enim est aliquando amicitiam alicuius ambire propter aliquod commodum temporale, ita ut eam desideres tantummodò ut medium ad illud; ut si talis amicitia tibi alioquin esset grauis. sic multi captant fauorem aulicorum.

Dico Tertio, Licitum etiam est ex mutuo sperare amicitiam tam principaliter quam minus principaliter; & ex amicitia lucrum. Quòd licitum sit sperare amicitiam principaliter, seu ut finem principalem, & secundariò lucrum ex amicitia, satis manifestum est. possum enim desiderare amicitiam alicuius, propter eius virtutem vel sapientiam, & ad eam mihi conciliandam dare illi mutuum cum spe, quòd ex amicitia illa etiam aliquid commodi mihi proueniet. Quòd etiam liceat sperare amicitiam minus principaliter, nempe tamquam medium ad lucrum principaliter speratum, (et si Nauarrus contra sentire videatur) patet ex dictis. quamvis enim amicitia absolue sit bonum præstantius quam pecunia, ac propterea non debeat tota eius dignitas æstimari ex utilitate ad lucrum temporale; (valde enim inordinatè esset, nullam appetere amicitiam, nisi ob commodum temporale) tamen quòd me applicem ad huius vel illius amicitiam in particulari, fieri potest etiam propter solam pecuniam, id que absque omni inordinatione, quod enim ad multa vile est, potest desiderari ob hanc vel illam utilitatem, nulla habita ratione aliarum utilitatum quæ illi rei insunt, modò illa res secundum se non æstimeretur tantummodò ex illa vna utilitate. hoc enim non est facere commodum temporale finem illius rei, sed finem huius desiderij, quo hic & nunc magis desideratur hoc commodum, quam illa amicitia; quia magis necessarium. ut cum is, qui statuerat manere caelebs,

Sperare lucrum ex mutuo. Cap. Consultuit.

37 Principaliter sperans lucrum.

38

39

40 Amicitia minus principaliter intentæ.

lebs, mutat sententiam, eò quòd offeratur pulchra & opulenta vxor, decernitque hanc ducere; hic non facit pulchritudinem finem matrimonij propriè, sed suæ applicationis seu electionis, qua hic & nunc mutat animum, & se ad matrimonium applicat, vt benè explicat Caietan. to. 1. opusc. 12. q. 3. Idem dicendum de eo, qui amicitiam alicuius affectat, eam dumtaxat ob causam, vt inde aliquid commodi temporalis percipiat.

DUBITATIO VI.

Vtrum qui animo usurario aliquid accepit pro mutuo, sine vlllo externo pacto, teneatur ad restitutionem.

Usurarius mentalis. Notandum, hunc à DD. vocari *usurarium mentalem*, quia sine vlllo externo pacto mente usuraria aliquid accepit, siue alter det gratis, siue non.

41 Respondeo & Dico Primò, Si mutuans intendat aliquid accipere tamquam pretium mutui, seu tamquam debitum ex pacto mutui, & mutuarius eo modo det, (quod interdum accidit, quando indoles mutuantis ei est perfecta) tunc iudicio omnium, tenetur ad restitutionem. Ratio est, quia mutuarius non intendit donare gratis, sed solum tamquam debitum ex pacto mutui: atqui non erat debitum; ergo nihil dat. Iuxta hunc casum videtur intelligendum cap. Consuluit, de vsuris, vbi Pontifex dicit, eum, qui ex proposito mutuum pecuniam credit, vt plus sortè recipiat, (nempe tamquam debitum ex mutuo) inducendum efficaciter ad restitutionem: quamuis sine omni conuentione id fecerit. vide Couarr. ad regulam Peccatum, p. 2. in principio, nu. 4.

42 *Sine sciat dari gratis.* Dico Secundo, Si mutuarius det gratis seu ex amicitia, & mutuator id ignorans accipiat tamquam datum ex obligatione ratione mutui; tunc non tenetur ad restitutionem ex parte rei, sed solum ratione conscientie erronee, quamdiu illa durat. docet hoc Caietan. tom. 2. opusc. 8. q. 3. Couarr. supra. Gabr. d. 1. 5. qu. 11. Dubit. penultima. Secus eadem dist. q. 2. a. 2. Quod ex parte rei non teneatur. Probat Primò, Quia alter verè & re ipsa donauit, & transiit dominium in mutuantem: (non enim dedit tamquam pretium mutui, sed ex gratitudine, vt supponimus) ergo quotumque animo alter accepit, non tenetur ad restitutionem. Secundo, Quia nemo tenetur ad restitutionem, nisi qui habet alienum, vel qui iniuste læsit: atqui hic non habet alienum, nec iniuste læsit. est enim habuerit intentionem lædendi dum accipit tamquam debitum ex obligatione; tamen in re læsio non fuit secuta; nam alter non dedit ex illa obligatione iniusta, quam mutuator intendebat, sed ex amicitia; ergo læsus non fuit, sicut si accipiendo librum à Petro, putares te furto accipere, & consentire in furtum: si liber reuera sit tuus; (quamuis id ignores) ex parte rei non teneris ad restitutionem; quia in re non læsisses illum, vt rectè notat Sotus lib. 6. q. 1. art. 2. Similiter si quis liberam condonationem obtineat à creditore, liber est à debito, quamuis habuisset propositum numquam restituendi, & eo animo remissionem petuisset. Tertio Probat ex L. Inter omnes. 46. §. Rectè. 7. de furtis, vbi sic dicitur: *Contrectans*

rem, credens inuitum dominum, committit furtum, sed furto non est obligatus, si dominus erat volens.

Dices, Quamuis mutuarius det gratis, tamen mutuator non acceptat illud vt donum, sed vt debitum: ergo donatio hæc non est valida, cum non sit acceptata vt donatio; quod tamen requirit docent Iurisperiti.

43 Respondeo, Donationem non esse validam, quando acceptans non vult eam acceptare titulo donationis, sed debiti dumtaxat. quòd si velit eam acceptare omni titulo, seu modo, quo potest, (quod semper censetur facere dum contrarium non exprimit) valida est donatio. confirmatur, quia cum hic mutuator nihil quærat nisi lucrum; nulla subest ratio cur non censetur acceptare illud omni modo, quo potest. Adde, quamuis non acceptasset tunc implicite vt donum, postea tamen semper poterit acceptare quando vult. nempe quamdiu alter in eodem proposito donandi permanere censetur, seu quamdiu non reuocat donationem. vnde non tenebitur ad restitutionem. Itaque hæc obligatio restituendi nulla est, vel certè nullius momenti, cum ex libertate debitoris pendeat.

Petes, Quid si mutuarius det aliquid mutuantis, dum ei restituit sortem, & ille dubitet quo animo detur, vtrum possit retinere.

45 *Si accipiens dubitet.* Respondeo, Caietanus supra, videtur sentire, posse retinere. Sed dicendum est non posse cum vero dubio, siue negatio, (vt quando non habet signa, vnde probabiliter coniciat dedisse, sed omnino nescit dederitne gratis, an pretium mutui) siue positio, (vt cum vtriusque paria sunt motiua) retinere. Ratio est, quia cum tali dubio non potest rei alicuius possessionem inchoare. vt ergo possit retinere, requiruntur tales circumstantie, vt omnibus perpensis, moraliter quasi certum sit gratis donari. quod ordinariè censendum est, quando mutuans non dedit vllum signum se aliquid petere; & mutuarius non præ se fert tristitiam in dando, aut aliquam molestiam, aut metum seu coactionem, nec est auarus; vt insinuant Caietanus & Couarr. supra. Quòd si bona fide putauerit aliquid gratis donatum, & post deprehenderit contrarium, tenebitur ad restitutionem; si tamen extet, vel factus sit ex eo locupletior. scilicet si bona fide consumptum, nec quidquam inde emolumenti superfit. vt patet ex dictis cap. 14. dubitat. 1. & 2.

DUBITATIO VII.

Vtrum licitum sit mutuarè alteri cum pacto vt pœnam debitam, vel famam honorisve violati restitutionem condonet.

47 *Vt priuatam vindictam condonet.* Respondeo & Dico Primò, Licitum est tibi mutuarè alteri cum pacto vt priuatam vindictam tibi condonet. Probat, quia sic nihil lucraris, sed solum redimis iniustam vexationem tibi impendentem. nullum enim ius habet ad talem vindictam. Idem dicendum, si exigat iniustam aliquam satisfactionem pro fama, vel honore violato.

48 Dico Secundo, Si iustam vindictam vel satisfactionem exigat, non potes eum ratione mutui obligare pacto iustitiæ vt condonet; potes tamen pacto amicitie.

Vbi